

- Hørings svar fra Det norske maskinistforbund (Dnmf)
Lagt inn i departementets portal
- Innspill til Unio
Vedlegg til epost

30.9.2024

Gjennomgang av Arbeidstilsynets virkemidler og forslag til nye hjemler

Om våre medlemmer

Det vises til høringsnotat fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet datert 2. juli 2024.

Det norske maskinistforbund har nærmere 6 000 medlemmer i maskinistyrker til sjøs og på land. Arbeidstilsynets tilsyn og pålegg er viktig for å ivareta et trygt arbeidsmiljø for en stor del av våre medlemmer.

De av våre medlemmer som arbeider på land omfattes av arbeidsmiljøloven. Vi er fagforening for et stort antall brannfolk og ansatte ved produksjons- og serviceanlegg, særlig i forbindelse med energigjenvinning og sykehusenes tekniske anlegg, foruten fagarbeidere og prosessansatte i industrien. De landansatte utgjør mer enn 20 % av våre medlemmer.

Arbeidsmiljøloven er også vernelov for de av våre medlemmer som arbeider som maskinoffiserer på sokkelen på flyttbare innretninger. Det er derfor viktig at det fremmes forslag som vil gi tilsvarende økning i Havindustritilsynets virkemidler, ved at dette tilsynets virksomhet er hjemlet i bestemmelser som viser til arbeidsmiljølovens bestemmelser.

Vi har også medlemmer som arbeider i statlige foretak der arbeidsmiljøloven gjelder.

Overordnet

Dnmf støtter forslagene til endringer som fremkommer av høringsnotatet. Arbeidstilsynet gjør et viktig arbeid med å sikre trygge arbeidsplasser. De fleste arbeidsgivere legger stor vekt på dette. Det statistiske materialet som presenteres i høringsnotatet viser imidlertid at det er en økning i antallet lovbrudd, og at tilsynsbehovet og behovet for sanksjoner øker. Særlig økningen i antallet saker der Arbeidstilsynet ikke oppnår et godt samarbeid med

arbeidsgiver, gir grunn til å sikre at nødvendige virkemidler er på plass, innenfor de normene som kravet til rettssikkerhet stiller.

Det norske maskinistforbund har følgende bemerkninger til de enkelte punkter:

5.2 Innta lovhenvvisninger i arbeidsmiljølovens §18-6

Det vises til lovforslag om å ta inn henvvisninger til allmenngjøringslovens §11, utlendingslovens §27 og anskaffelseslovens §6 i arbeidsmiljølovens §18-4. Det norske maskinistforbund støtter forslaget.

6.4 Opplysningsplikt for tredjeparter

Det vises til i høringsbrevet at departementet ønsker å innhente opplysninger fra tredjeparter. Departementet viser til at dagens opplysningsplikt etter arbeidsmiljøloven §18-5 bare retter seg mot aktørene i virksomheten som tilsynet rettes mot. Departementet viser videre til at det foreligger et *reguleringsbehov* som foranlediger en utvidelse av opplysningsplikten mot tredjeparter. Det norske maskinistforbund er enig med denne vurderingen, og støtter lovforslaget med å innta opplysningsplikt for tredjeparter.

7. Bevissikring

Departementet vil innføre en bestemmelse om «bevissikring» som et virkemiddel for å bekjempe arbeidskriminalitet. Departementet har lagt frem en skisse til en lovbestemmelse arbeidsmiljøloven § 18-X *Bevissikring*. Det norske maskinistforbund støtter lovforslaget. Det vises i den anledning til at departementet har tatt vurderinger i forhold til forholdsmessighet ved bestemmelsen og at det er tingretten som skal beslutte bevissikring.

8. Arbeidstilsynets påleggskompetanse

Departementet viser i høringsbrevet til at inspeksjonsadgangen bør inkluderes i påleggskompetansen til Arbeidstilsynet. Det norske maskinistforbund støtter dermed lovforslaget ved å innta arbeidsmiljøloven §18-4 i oppregningen i arbeidsmiljøloven §18-6 første ledd.

11.5 Overtredelsesgebyr mot virksomhet – endre bestemmelsen fra «skal» til «kan».

Det norske maskinistforbund viser til foreslåtte lovendringer i forhold til overtredelsesgebyr mot virksomhet i henhold til arbeidsmiljøloven §18-10. Det vises til at departementet tar til orde for å endre vektleggingen i momentlisten i arbeidsmiljøloven §18-10 ved å innta «kan» istedenfor «skal» som er någjeldende ordlyd. Det norske maskinistforbund støtter lovforslaget.

Særlige temaer

I innledningen til høringsbrevet på s. 5 og 6 gis en særlig oppfordring til å gi råd om utvalgte forslag til nye virkemidler. Det norske maskinistforbund støtter alle disse, og påpeker på ett punkt et behov for en klarere formulering av den foreslåtte lovteksten.

11.6 Adgangen til å gi overtredelsesgebyr til fysiske personer

Det norske maskinistforbund støtter departementet forslag om at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges fysiske personer. Overtredelsesgebyret er en reaksjon på konstaterte brudd på lovgivning og sikkerhetsforskrifter, og har preg av straff. Vi er enig i at det er et øket behov for å effektivisere innkrevingen av overtredelsesgebyr. Gebyr ilagt et aksjeselskap kan i enkelte tilfeller bli umulig å innkreve, hvis selskapet overdrar virksomheten som var bakgrunnen for gebyret til et annet selskap, og deretter blir insolvent og går konkurs. Særlig når Arbeidstilsynet ser at det vil være fare for at dette skjer mellom aksjeselskaper i samme konsern, er det viktig at gebyret kan ilegges daglig leder eller andre nøkkelpersoner i det aktuelle foretaket.

Adgangen til bøtestraff overfor personer kan ikke fullt ut bøte på dagens situasjon, fordi slik straff forutsetter at politiet behandler saken effektivt. Her oppstår det ofte spørsmål om henleggelse av kapasitetsgrunner. I saker som fører til bøtestraff kan det også gå lang tid før boten blir gitt, særlig i de tilfeller det kreves pådømmelse av domstolene.

11.7 Skyldkravet i gebyrbestemmelsen

På bakgrunn av at overtredelsesgebyr etter de senere års rettsutvikling i EMK og i Høyesterett er å anse som straff, er Det norske maskinistforbund enig med departementet i at ordlyden i arbeidsmiljøloven § 18-10 bør endres. Det er uheldig med en ordlyd som fører tanken i retning av at det er et helt objektivt skyldkrav, når dette ikke lenger er i tråd med rettsutviklingen. Det er imidlertid viktig at det fortsatt kan ilegges gebyr selv om Arbeidstilsynet ikke kan identifisere hvem som har utvist skyld. Dette dekkes av at den foreslåtte ordlyd benytter ordet «noen som har handlet på vegne av virksomheten». Imidlertid er dette ikke særlig klart uttrykt, i det ordet «noen» også kan oppfattes som en eller flere identifiserte personer. Vi foreslår et «noen» byttes ut med «en eller flere identifiserte eller ikke identifiserte personer».

11.9 Ileggelse av overtredelsesgebyr på stedet

Det norske maskinistforbund er enig i at det allerede i dag er hjemmel i forvaltningsloven § 44 til å ilegge overtredelsesgebyr på stedet. Forutsetningen er at de vanlige saklighetsnormer er oppfylt, særlig når det gjelder klarlegging av det lovstridige forhold som det reageres mot. Praktiseringen av ileggelse av overtredelsesgebyr på stedet må begrenses

til typer av saker som Arbeidstilsynet har opparbeidet en fast praksis for, og der også størrelsen på gebyret følger standardiserte satser. Når disse hensynene tas, oppnås trolig en god preventiv effekt av at det blir kjent at illeggelse kan skje på stedet. Vi støtter derfor forslaget til at muligheten uttrykkes i arbeidsmiljøloven § 18-10.

11.10 Foreldelse for illeggelse av overtredelsesgebyr

Departementet beskriver en utvikling der overtredelsesgebyr i økende grad benyttes i stedet for eller i tillegg til politianmeldelse for stadig flere alvorlige brudd på lovgivningen. Det fremgår at foreldelsesfristen begynner å løpe når overtredelsen opphører. Dette medfører at etterfølgende avdekking selv av meget grove overtredelser i en del tilfeller vil være foreldet når de avdekkes, om den korte foreldelsesfristen på to år opprettholdes. Det norske maskinistforbund støtter forslaget til forlenging av foreldelsesfristen til fem år etter overtredelsen.

12. Politiets bistand

På bakgrunn av bestemmelsen i politiloven § 2 nr. 5, der politiets plikt til å bistå annen offentlig myndighet er avhengig av at dette følger av sedvane eller av lovbestemmelse, mener Det norske maskinistforbund at det er behov for å hjemle dette i arbeidsmiljøloven. Det framgår av departementets høringsnotat at Arbeidstilsynet ikke har tvangsmyndighet, slik at for eksempel et vedtak om stansing av virksomheten ikke kan tvinges igjennom dersom foretakets egne ansatte ikke gjør de praktiske grep som stanser virksomheten.

Det er et behov for å styrke politiets stilling. Dette må skje ved at politiet får både utvidet rett og plikt til å delta i Arbeidstilsynets inspeksjoner, og får hjemmel til å benytte maktmidler for hindre barrierer og opprettholde ro og sikkerhet for Arbeidstilsynets inspektører.

Formuleringen av lovforslaget ivaretar at Arbeidstilsynet beholder kontroll over politiets arbeid, det er Arbeidstilsynet som i det enkelte tilfelle krever politiets bistand ved gjennomføring av tilsyn og fullbyrdelse av vedtak gitt i medhold av arbeidsmiljølovens kapittel 18. Dette støttes.

Knut Walle-Hansen
advokat

Bjarte Mjåseth
Jurist